

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

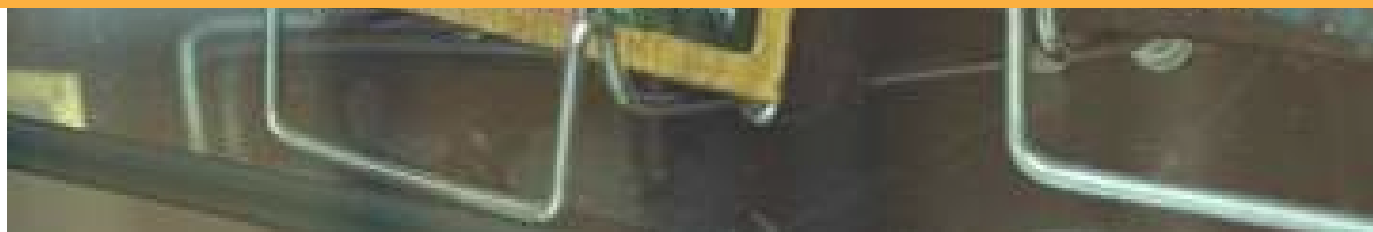
LEARN
INN
Ε.Κ.Π.Α.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η τεχνική της συντήρησης των φορητών εικόνων

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 3 ΜΗΝΕΣ | 85 ΩΡΕΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

σελ. 03

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

σελ. 04

ΣΚΟΠΟΣ

σελ. 05

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

σελ. 08

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

σελ. 18

ΤΡΟΠΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος:
Ιωάννα Στουφή-Πουλημένου

Τύπος Πιστοποιητικού:
Πιστοποιητικό Επιμόρφωσης & Συμπλήρωμα Europass

Χρονική Διάρκεια:
3 Μήνες | 85 ώρες

Μέθοδος Εκπαίδευσης:
Σύγχρονη και Ασύγχρονη εξ αποστάσεως

Σε ποιους απευθύνεται:
Εικονογράφους, κληρικούς, συλλέκτες έργων τέχνης, εικαστικούς, φιλότεχνους, απόφοιτους λυκείου, ΑΤΕΙ, ΙΕΚ, ΔΕ

ΣΚΟΠΟΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Σκοπός του προγράμματος είναι η θεωρητική και πρακτική εισαγωγή στη διαφύλαξη, διατήρηση και ανάδειξη της ιστορικής, αισθητικής και, γενικά, καλλιτεχνικής αξίας κάθε φορητής εικόνας, από τη βυζαντινή έως και τη νεοελληνική περίοδο, ως πολιτιστικού αγαθού. Το πρόγραμμα θα παρέχει τις βασικές γνώσεις για μια ασφαλή διαδικασία προληπτικής συντήρησης τόσο για το έργο όσο και για τον ίδιο τον τεχνίτη.

Το υλικό μελέτης του προγράμματος κατανέμεται σε ενότητες απλές και κατανοητές, οι οποίες καθιστούν προσιτή τη μεθοδολογία της συντήρησης της φορητής εικόνας και των μερών που την αποτελούν (ξύλο, υπόστρωμα ζωγραφική επιφάνεια). Στην ύλη του προγράμματος θα παρουσιαστούν περιπτώσεις συντήρησης εικόνων, με ανάλυση όλων των σταδίων της διαδικασίας που ακολουθήθηκε, ως το τελικό αποτέλεσμα.

Παράλληλα, οι εκπαιδευόμενοι/ες θα έχουν την ευκαιρία να δουν και να παρατηρήσουν φορητά ζωγραφικά έργα όλων των περιόδων, από την πρωτοβυζαντινή έως και την όψιμη μεταβυζαντινή, και μέσα από αυτά θα διδαχθούν τα ιδιαίτερα εικονογραφικά και, ιδίως, τεχνοτροπικά χαρακτηριστικά της κάθε εποχής, καθώς και τις συνθήκες φυλαξής τους.

Με αυτόν τον τρόπο θα μπορούν να εντοπίζουν τα ειδικά αυτά γνωρίσματα και να προβαίνουν βάσει αυτών και στην χρονολόγηση των έργων αναφοράς.

Μαθησιακά Αποτελέσματα

ΓΝΩΣΕΙΣ

1. Διακρίνει τη διαφορά της βυζαντινής και μεταβυζαντινής ζωγραφικής από άλλες μορφές τέχνης.
2. Αναγνωρίζει τις περιόδους της βυζαντινής τέχνης και προσδιορίζει τα τεχνοτροπικά χαρακτηριστικά κάθε εποχής.
3. Πραγματοποιεί μια γενική χρονολόγηση ενός ζωγραφικού φορητού έργου.
4. Εκτιμά τις φθορές μιας φορητής εικόνας.
5. Αναγνωρίζει τη χρήση και τις ιδιότητες υλικών που χρησιμοποιούνται στην Συντήρηση ενός έργου τέχνης.
6. Αναλύει τον τρόπο εργασίας και επέμβασης σε ένα αντικείμενο τέχνης, ώστε να μην αλλοιώνεται η ιστορικότητά του.
7. Παρουσιάζει τη σύσταση, την τεχνολογία και την παθολογία των υλικών που αποτελούν μια βυζαντινή ή μεταβυζαντινή εικόνα.

Μαθησιακά Αποτελέσματα

ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

1. Αποφασίζει την κατάλληλη μέθοδο στην επέμβαση συντήρησης, που θα βοηθήσει στη διαχρονική πορεία του έργου τέχνης.
2. Διευθετεί αυτόνομα απλές εργασίες συντήρησης σε φορητές εικόνες.
3. Αναπτύσσει δεξιότητες, την οποία σε συνδυασμό με τις θεωρητικές και τεχνικές γνώσεις μπορεί να διαμορφώσει σε εργασιακό επίπεδο.
4. Πειραματίζεται με τα κατάλληλα υλικά συντήρησης των έργων τέχνης.
5. Αναλύει τις φθορές των φορητών εικόνων και προτείνει τρόπους ανάσχεσης.
6. Διευθετεί κατάλληλα χώρους φύλαξης των εικόνων.

Μαθησιακά Αποτελέσματα

ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

1. Αξιοποιεί τεχνικά και καλλιτεχνικά τις δυνατότητες που προσφέρουν τα σύγχρονα μέσα στο αντικείμενο της συντήρησης εικόνων.
2. Αποκτά αυτοπεποίθηση από την ανάληψη και φροντίδα ενός αντικειμένου ιδιαίτερης αξίας ή ενός κειμηλίου.
3. Επιδεικνύει επαγγελματισμό και υπευθυνότητα σε εργασιακό επίπεδο.
4. Καλλιεργεί την καλλιτεχνική του αυτοέκφραση.
5. Προσεγγίζει θεολογικά και αισθητικά βασικές χριστολογικές σκηνές.
6. Συμβάλλει στην παραγωγή πολιτιστικού έργου, συντηρώντας και διαφυλάττοντας την πολιτιστική κληρονομιά.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Εισαγωγή στις αρχές της συντήρησης των πολιτιστικών αγαθών

ΔΙΑΡΚΕΙΑ | 25 ΩΡΕΣ

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΕΣ

1. Ιστορία της συντήρησης έργων τέχνης
2. Το νομικό πλαίσιο και οι διεθνείς οργανισμοί προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς
3. Το επάγγελμα του συντηρητή

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Προσδιορίζει τις βασικές αρχές της συντήρησης των έργων πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Διακρίνει το νομικό πλαίσιο και τους Διεθνείς οργανισμούς που προστατεύουν την πολιτιστική κληρονομιά.
- Κατονομάζει τις βαθμίδες της εκπαίδευσης των Συντηρητών έργων τέχνης στον ελλαδικό χώρο και Διεθνώς.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Προεικονομαχικές φορητές εικόνες (μέχρι το 726) και τα ιδιαίτερα γνωρίσματά τους

ΔΙΑΡΚΕΙΑ | 25 ΩΡΕΣ

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΕΣ

1. Σύντομο ιστορικό πλαίσιο
2. Αναφορά στην εικονογραφία των φορητών εικόνων της περιόδου
3. Ανάλυση των τεχνοτροπικών τους χαρακτηριστικών

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Προσδιορίζει τις ιστορικές συνθήκες της εποχής πριν από την Εικονομαχία (726-843).
- Διακρίνει τα εικονογραφικά θέματα των φορητών έργων εκείνης της περιόδου που έχουν διασωθεί.
- Ξεχωρίζει τα ιδιαίτερα τεχνοτροπικά χαρακτηριστικά τους.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

Τα υλικά κατασκευής των φορητών εικόνων και η παθολογία τους

ΔΙΑΡΚΕΙΑ | 25 ΩΡΕΣ

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΕΣ

1. Τα υλικά κατασκευής των φορητών εικόνων και η παθολογία τους
2. Το ξύλο, οι φθορές και η αντιμετώπισή τους
3. Συνθήκες φύλαξης

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Ερμηνεύει τις φθορές του ξύλινου φορέα μια εικόνας.
- Διευκρινίζει τους παράγοντες φθοράς.
- Παράγει τρόπους και κατάλληλα υλικά για την αντιμετώπιση και αναστολή της φθοράς.
- Αναγνωρίζει και παρουσιάζει τις συνθήκες φύλαξης του συντηρημένου αντικειμένου.

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

Από την προεικονομαχική στη μετεικονομαχική ζωγραφική: μεσοβυζαντινή περίοδος (843-1204)

ΔΙΑΡΚΕΙΑ | 25 ΩΡΕΣ

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΕΣ

1. Σύντομο ιστορικό πλαίσιο
2. Αναφορά στην εικονογραφία των φορητών εικόνων της περιόδου
3. Ανάλυση των τεχνοτροπικών τους χαρακτηριστικών

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Ξεχωρίζει τα στιλιστικά γνωρίσματα των φορητών εικόνων της μεσοβυζαντινής περιόδου (843-1204).
- Δημιουργεί μια δομή των στιλιστικών γνωρισμάτων μετά από ένα σύντομο ιστορικό περίγραμμα και μια αναφορά στα εικονογραφικά σχήματα (παλαιά και νέα) που έκαναν την εμφάνισή τους μετά την Εικονομαχία

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

Οι χρωστικές της βυζαντινής ζωγραφικής

ΔΙΑΡΚΕΙΑ | 25 ΩΡΕΣ

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΕΣ

1. Οι χρωστικές της βυζαντινής ζωγραφικής
2. Τα στερεωτικά
3. Τα βερνίκια

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Προσδιορίζει την τεχνολογία των χρωστικών.
- Επιδεικνύει τα κατάλληλα υλικά συντήρησης των έργων τέχνης.
- Διερευνά και προβάλλει τις ιδιότητες των χρωστικών, την ασφαλή χρήση τους και τους παράγοντες φθοράς τους.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6

Τα τεχνοτροπικά χαρακτηριστικά της ζωγραφικής του 13ου αιώνα και η περίοδος των Παλαιολόγων (1261-1453)

ΔΙΑΡΚΕΙΑ | 25 ΩΡΕΣ

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΕΣ

1. Σύντομο ιστορικό πλαίσιο
2. Αναφορά στην εικονογραφία των φορητών εικόνων της περιόδου
3. Ανάλυση των τεχνοτροπικών τους χαρακτηριστικών

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Διακρίνει βάσει τεχνοτροπίας, αλλά και εικονογραφίας, τις φορητές εικόνες τόσο των χρόνων της Λατινοκρατίας όσο και αργότερα.
- Παρουσιάζει με σύντομο τρόπο, τις ιστορικές εξελίξεις της περιόδου 1204-1453 και τον εμπλουτισμό της εικονογραφίας της εποχής των Παλαιολόγων (1261-1453).

ΕΝΟΤΗΤΑ 7

Τα στάδια της συντήρησης των εικόνων

ΔΙΑΡΚΕΙΑ | 25 ΩΡΕΣ

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΕΣ

1. Δομή και διάγνωση φθορών
2. Εξέταση και διάγνωση
3. Επεμβάσεις συντήρησης

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Αναγνωρίζει με τις ενδεικνυόμενες μεθόδους τα υλικά της προετοιμασίας και της ζωγραφικής επιφάνειας της φορητής εικόνας.
- Αναλύει τις φθορές τους και προτείνει τρόπους ανάσχεσης

ΕΝΟΤΗΤΑ 8

Μεταβυζαντινή εποχή: η ζωγραφική φορητών εικόνων μέχρι την Άλωση του Χάνδακα (1669)

ΔΙΑΡΚΕΙΑ | 25 ΩΡΕΣ

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΕΣ

1. Σύντομο ιστορικό πλαίσιο
2. Αναφορά στην εικονογραφία των φορητών εικόνων της περιόδου
3. Ανάλυση των τεχνοτροπικών τους χαρακτηριστικών

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Παρουσιάζει, με τρόπο περιεκτικό, τη κατάσταση που δημιουργήθηκε μετά από την Άλωση της Κωνσταντινούπολης (1453).
- Αναγνωρίζει τα ιδιαίτερα γνωρίσματα που εντοπίζονται στην τέχνη της Κρητικής Σχολής, της Σχολής Βορειοδυτικής Ελλάδος κ.α.

ΕΝΟΤΗΤΑ 9

Η αισθητική αποκατάσταση της ζωγραφικής επιφάνειας

ΔΙΑΡΚΕΙΑ | 25 ΩΡΕΣ

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΕΣ

1. Χρωματικές επεμβάσεις στην συντηρημένη εικόνα
2. Φύλαξη και διατήρηση
3. Καταγραφή και τεκμηρίωση

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Μεταχειρίζεται με αισθητικούς όρους την επέμβαση στο έργο τέχνης.
- Προετοιμάζει ένα Δελτίο συντήρησης του έργου και προτείνει τις συνθήκες φύλαξης και διατήρησης του έργου.

ΕΝΟΤΗΤΑ 10

Η ζωγραφική φορητών εικόνων κατά την όψιμη μεταβυζαντινή περίοδο (17ος αι. - 1830) και η μετάβαση στη νεοελληνική τέχνη

ΔΙΑΡΚΕΙΑ | 25 ΩΡΕΣ

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΕΣ

1. Σύντομο ιστορικό πλαίσιο
2. Αναφορά στην εικονογραφία των φορητών εικόνων της περιόδου
3. Ανάλυση των τεχνοτροπικών τους χαρακτηριστικών

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Αναφέρει τα γεγονότα που ακολουθούν την Άλωση του Χάνδακα (1669).
- Διακρίνει τις αλλαγές που σημειώνονται στην τέχνη των φορητών εικόνων από τον 17ο αιώνα.
- Εντοπίζει συσχετίσεις στον τρόπο με τον οποίο γίνεται η μετάβαση από τη ζωγραφική της όψιμης μεταβυζαντινής περιόδου σε αυτήν της νεοελληνικής.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αξιολόγηση της επίτευξης των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων πραγματοποιείται με κριτήρια αυτοαξιολόγησης. Δεν υπάρχουν εξετάσεις και η αξιολόγηση δεν είναι αρνητική, αλλά δρα αυτοβελτιωτικά, με κριτήριο τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα κάθε Διδακτικής Ενότητας. Για να ολοκληρώσετε το πρόγραμμα επιτυχώς θα πραγματοποιήσετε:

Α) δέκα (10) αυτό-αξιολογήσεις που περιλαμβάνουν ερωτήσεις κλειστού (π.χ. πολλαπλής επιλογής, Σωστού - Λάθος, αντιστοίχισης, κ.ά.) και ανοιχτού τύπου (π.χ. ερωτήσεις σύντομης απάντησης).

είπαν για εμάς:

”

**ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΕΝΑ
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΣΟ ΣΕ
ΕΠΙΠΕΔΟ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ, ΟΣΟ
ΚΑΙ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΝΩΣΕΩΝ.**

“

ΒΑΣΙΛΙΚΗ Γ.

παρακολούθησε το πρόγραμμα
Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων

Επικοινωνήστε μαζί μας:
Τ. 210 7275 735, 6975 913005
Ε. info@learninn.gr